

ארחות חיים

מה עושים עם ציצית שנקרעה?

דמויות מופת

דיוקן המיוחס לרבי אליהו מוילנא

רבי אליהו בן שלמה זלמן

זצ"ל.

מכונה הגר"א (ראשי תיבות הגאון רבי אליהו) או 'הגאון מוילנא'.

מגדולי חכמי התורה בדורות האחרונים. הגר"א לא קיבל על עצמו תפקיד תורני או ציבורי במשך כל חייו, אלא עסק בחדרו בתורה בהתמדה גדולה. כתב חיבורים בכל חלקי התורה בנגלה ובנסתר, בהם ביאור מקוצר ופסיקה הלכתית על סדר השולחן ערוך.

הציצית (הן הבגד והן החוטים) היא 'תשמיש מצוה'. הכוונה שהיא משמשת אותנו לקיום מצוה, אך אין בה קדושה מיוחדת (כדוגמת תפילין שהן 'תשמיש קדושה'). כל עוד הציצית כשרה ותלויים בה חוטים כשרים עלינו לנהוג בה בכבוד ככל תשמיש מצוה, כמו למשל להיזהר שהחוטים לא יגררו על הרצפה או שלא ננופף בחוטי הציצית כמו שמנופפים בחבל של משחק.

לאחר שנקרעו החוטים ונפסלו או שהציצית בלטה, אנחנו אמנם יכולים לזרוק אותה לאשפה (כיון שהציצית תשמיש מצוה ולא תשמיש קדושה שדורש גניזה), אך עדיין עלינו לשמור על כבודה. לכן לא נזרוק אותה ברחוב על הרצפה ליד האשפה או במקום מלוכלך, ולא נשתמש בה כסחבה לשטיפת רצפה או לניקוי דברים מלוכלכים, אלא נניח אותה בצורה מכובדת. אנחנו יכולים למשל לשים אותה בתוך שקית קשורה ואת השקית נשליך לאשפה.

אחיזת הציצית בקריאת שמע

הפרשה השלישית של קריאת שמע היא 'פרשת ציצית'. לכן כאשר אנחנו קוראים את קריאת שמע חשוב שתהיה עלינו ציצית, כך לא רק נאמר את פרשת הציצית אלא גם נקיים בפועל את מה שאנחנו אומרים.

לפני שנתחיל לקרוא את קריאת שמע, נאחז את חוטי הציצית (בחלק של ה'גדיל') בידנו השמאלית. הסיבה שאנחנו מחזיקים את חוטי הציצית ביד שמאל היא, כי הלב שלנו נוטה לצד שמאל, וזה מזכיר לנו את מה שאנחנו אומרים בקריאת שמע "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶנְכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם עַל לְבַבְךָ" (דברים ו, ו).

אם מתאפשר לנו נאחז את חוטי הציצית מארבעת הכנפות, אך אם זה לא מתאפשר, כמו למשל שכשאנחנו מתעטפים בטלית וחוטי שתי הכנפות האחוריות תחובים בחגורה שלנו כדי שלא יגיעו לרצפה ויקרעו, במקרה זה נוכל להסתפק באחיזת חוטי הציצית משתי הכנפות הקדמיות בלבד.

כאשר נגיע לפרשת ציצית, ניקח את הקצה השני של החוטים (ה'ענף') ונחזיק אותם ביד ימין, כעת אנו אווזים בחוטי הציצית בשתי הידיים. כשנגיע לפסוק "וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִית" (במדבר טו, ט) ונאמר את המילים 'וְרָאִיתֶם אֹתוֹ' נסתכל על חוטי הציצית ונקרב אותם לעיניים שלנו ולאחר מכן ננשק אותם. כך נזכה שמצות ציצית תהיה חביבה עלינו.

דין הציצית בלילה

חתן מתעטף בטלית

הזמן בו מותר לנו לברך על לבישת ציצית או עטיפה בטלית הוא שעה זמנית לפני זריחת השמש ('נץ החמה') ועד הלילה ('צאת הכוכבים'). את השעות המדוייקות נוכל לבדוק בלוח המפרט את הזמנים המדוייקים.

לילה אינו זמן שחייבים בו בציצית. אין הכוונה שאסור לנו ללבוש ציצית בלילה, ודאי מותר לנו ללבוש ציצית בלילה וגם נוכל בלילה להכין ציצית חדשה (לתלות ולקשור את חוטי הציצית). הכוונה, שאם אנחנו לובשים ציצית או מתעטפים בטלית בלילה, אסור לנו לברך עליה.

אם השתתפתם בחתונה של קרוב משפחה, האם הבחנתם שלפעמים החתן מברך על הטלית החדשה שהכלה קנתה לו ולפעמים לא? כעת אתם יודעים להסביר מדוע. אם החופה נערכת לפני הלילה והחתן מתעטף בטלית ביום, הוא צריך לברך על העטיפה. אבל אם החופה מתקיימת בלילה, במקרה זה אסור לחתן לברך את ברכת 'להתעטף בציצית' כי כבר לילה, לכן הוא מברך רק את ברכת 'שהחיינו' כי זו טלית חדשה.

נץ החמה

מצות עשה שהזמן גרמא

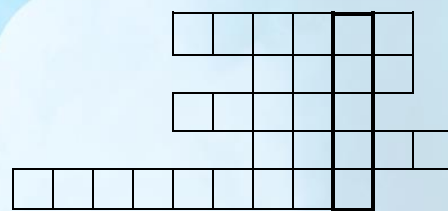
מצות עשה שהזמן גרמא היא מצוה שתלויה בזמן מסויים - כלומר הזמן גורם לכך שאנחנו צריכים לקיים את המצוה, ואנחנו מחוייבים לקיים אותה דוקא בזמן זה ולא בזמן אחר.

מצות שופר היא דוגמא למצות עשה שהזמן גרמא, כיון שהחויב לשמוע קול שופר תלוי בזמן – ראש השנה. אנחנו יכולים לתקוע בשופר גם בימים אחרים בשנה, אבל אין אנו מקיימים בכך מצוה. המצוה חלה רק במועד המיוחד שנקבע לה – בראש השנה.

נשים פטורות מלקיים מצות עשה התלויה בזמן. ולכן נשים אינן חייבות במצות סוכה. אין הכוונה שאסור להן לקיים את המצוה, ובודאי אישה או בת שמקיימת מצוה עשה שהזמן גרמא יש לה שבר, אך היא לא מחוייבת ומצווה לקיימה אם היא אינה רוצה בכך.

שאלות חזרה

1. זריחת השמש.
2. בזמן זה אסור לברך על הציצית.
3. הפרשה האחרונה של קריאת שמע.
4. שמו הפרטי של הגר"א.
5. למה נחשבת הטלית?

(אם פתרתם נכון, קיבלתם את המילה 'ציצית' בטור המודגש)

מי חייב ללבוש ציצית?

למדנו שלילה אינו זמן ציצית ואנחנו חייבים לברך על הציצית רק כשאנו לובשים אותה ביום. לכן נשים למשל פטורות ממצות ציצית כי היא 'מצות עשה שהזמן גרמא' - כלומר קיום מצות ציצית תלוי בזמן - היינו ביום, וזו הסיבה שרק הבנים לובשים ציצית ולא הבנות.

ומה עם בנים שעדיין לא הגיעו לגיל בר מצוה? אם אתם עדיין לא בגיל 'בר מצוה' (13 ומעלה) אתם לא חייבים מהתורה בקיום מצוות וממילא גם לא בציצית. אך חכמים חייבו כל אבא לחנך את בנו ולהרגילו במצוות גם מגיל צעיר יותר (קודם בר מצוה).

לכן אם אנחנו יודעים ללבוש ציצית ולשמור עליה ואנחנו גם יודעים לאחוז את חוטי הציצית בידנו בזמן קריאת שמע, זה הזמן שאנחנו יכולים לבקש מהורים לקנות לנו ציצית, כך נוכל ללבוש אותה ולהתפלל איתה ולזכות במצוה חשובה ויקרה מאוד.

שיעור הטלית

כדי שנוכל לברך כאשר אנו לובשים ציצית או מתעטפים בטלית צריך שיהיה לה גודל מינימלי. השיעור המינימלי של הציצית הוא אמה (כ 48 ס"מ) רוחב על אמה וחצי (72 ס"מ) אורך. שיעור זה נמדוד בבגד הטלית עצמו ללא חוטי הציצית וגם בלי להחשיב את פתח הצוואר שבמרכז הבגד בו אנו מכניסים את הראש.

לטלית גדול בדרך כלל יש את השיעור הנדרש כדי שנוכל לברך עליו. בטלית קטן (ציצית) אנחנו צריכים להקפיד יותר, כי הרבה פעמים אין לציצית שאנחנו לובשים את הגודל הנדרש, ולכן כשאנחנו לובשים אותה אסור לנו לברך עליה. ההקפדה על הגודל המינימלי של הציצית היא דוקא אם אנחנו כבר אחרי גיל בר מצוה, כי אנו כבר מחוייבים להקפיד שלא לברך ברכות לבטלה. אבל אם עדיין לא הגענו לגיל בר מצוה, כיון שאנו מקיימים את מצות ציצית מדין 'חינוך' כדי להתרגל, אנחנו יכולים גם לברך על הציצית גם אם אין בה את הגודל הנדרש, כדי שנלמד ונתרגל גם בקיום מצות ציצית וגם בברכה עליה.

